

Nr 337.

Av herr **Jacobson m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 138, angående upplåtande av kronotorp å vissa kronoparker m. m.

Kungl. Maj:ts proposition, nr 138, angående upplåtande av kronotorp å vissa kronoparker m. m. innebär en fullständig omläggning av den hittillsvarande kolonisationsverksamheten å kronoparkerna i Norrland.

De hittills mest framträdande skälen för kolonisationsverksamheten ha varit å ena sidan en strävan från statsmakternas sida att skapa möjligheter för obesuttna att erhålla egna jordbruk och å andra sidan önskvärdheten att tillgodose domänverkets växande behov av arbetskraft till skogsbruket. Det kan utan vidare fastslås, att den hitintills bedrivna statliga kolonisationsverksamheten varit till stort gagn för utvecklingen i dessa trakter, då genom densamma bebyggelsen drivits framåt och försörjningsmöjligheter skapats för ett icke ringa antal människor.

Genom 1939 års riksdagsbeslut ifråga om egnahemsverksamheten ha emellertid förutsättningarna för kolonisationsverksamheten å kronoparkerna i Norrland i hög grad förskjutits. Sålunda torde kolonisationsverksamheten, i den mån densamma tar sikte på anskaffande av jordbruk, numera böra bedrivas under de former, som falla inom ramen för egnahemsverksamheten, vilka enligt nu gällande bestämmelser innefatta åtgärder för jordanskaffning och jordförmedling, varjämte egnahems- och premielångivningen nu även utsträckts på sådant sätt, att genom densamma möjliggöres jordförvärv utan att den jordsökande själv behöver disponera egna tillgångar i den utsträckning, som tidigare varit erforderligt. Genom denna reform har alltså det ena av de huvudskäl bortfallit, som legat till grund för de vidtagna kolonisationsåtgärderna på kronoskogarna i den form de tidigare bedrivits.

Huruvida denna omläggning av ifrågavarande verksamhet kommer att bli till nytta för landet och den norrländska befolkningen är det kanske nu för tidigt att yttra sig om. Att den tidigare verksamheten, vars huvudsyfte varit att få lappmarken befolkad och uppodlad, lyckats, har tidigare påpekats. Det som utförts på detta område, har varit en gagnande gärning, som varit och är till stor fördel för landet.

Vederbörande departementschef anser i likhet med egnahemsstyrelsen att en omläggning av den ifrågavarande verksamheten bör komma till stånd. Med tillfredsställelse noteras, att departementschefen dock icke kunnat helt

följa egnahemsstyrelsen utan i ett flertal fall godtagit de synpunkter, som framförts från Sveriges kronotorpare- och kolonistförbund. Den nu framlagda propositionen företer en betydligt mera tillfredsställande och förstående inställning till de norrländska krononybyggarna än den som kommit till synes i egnahemsstyrelsens utredningsförslag.

Trots de ändringar som vidtagits förefinnas dock fortfarande skäl till erinringar mot den föreliggande propositionen. Förslaget att frångå den nu gällande *upplåtelse*tiden femtio år och sänka den till femton skulle medföra minskad trygghet och bör ej komma till stånd. Departementschefen synes själv vara villrådig på denna punkt. »Ifråga om upplåtelse»tiden», säger han, »kan givetvis tvekan råda huruvida denna bör bestämmas till femton år i enlighet med egnahemsstyrelsens förslag eller femtio år såsom Sveriges kronotorpare- och kolonistförbund yrkat.» Att statsrådet accepterat den kortare arrendetiden motiveras med det förhållandet, att upplåtelsen bör förenas med optionsrätt. Detta skäl synes oss icke vara fullt bärande, enär optionsrätt förefunnits även vid femtioårigt arrendeavtal.

En av de punkter i förslaget, som särskilt blivit föremål för erinringar, är *bestämmelserna om arbetsplikt*. Enligt propositionen skall i samband med upplåtelsen upptagas föreskrifter om skyldighet för kronotorpare att åtaga sig skogsarbete hos domänstyrelsen. Helst skulle vi se att dessa bestämmelser helt och hållet utgingo ur förslaget, men då vi äga kännedom om att förutsättningen för propositionens framläggande till riksdagen varit just denna arbetsplikt torde f. n. intet vara att göra åt denna sak. Dock bör riksdagen vid behandlingen av dessa bestämmelser klart och tydligt, helst i lagtexten, ha utsagt att den arbetsplikt, som kommer att åläggas kronotorparna, icke får bliva allt för betungande eller utkrävas på sådant sätt, att jordbruket icke kan skötas i behörig ordning. Domänverket bör avväga det arbete, som kronotorparna skola utföra för domänverkets räkning under hänsynstagande till önskvärdheten av att kronotorpen skötas väl, så att de tillfredsställande fylla sin uppgift såsom stödjordbruk. Härav följer att arbetet bör avpassas så, att detsamma icke hindrar kronotorparen i hans eget sådd- och skördearbete. Hänsyn bör tagas även till om lägenhetsinnehavaren kan erhålla arbete på annat håll. Vid anvisande av arbete bör i möjligaste mån tillses, att arbetsplatserna förläggas så, att onödigt långa avstånd undvikas.

Rörande den föreslagna *bebyggelsen på kronotorpen* förefinnes ingen anledning till erinran utöver en enda punkt, som även departementschefen vidrört dock utan att framkomma med något positivt förslag, nämligen möjligheterna för lägenhetsinnehavare och hans hustru, därest de på ålderdomen överlåta lägenheten, att erhålla bostad å densamma. Närmare bestämmelser härutinnan böra utformas under propositionens vidare behandling.

Sedan några år förekommer, som departementschefen erinrar om, att domänverket lämnar fritt virke till uppförande av födorådsstuga åt den gamle torparen och hans hustru. Men det finnes fall, där det gamla paret bor kvar

i torpets kammare. I sistnämnda fall får torparen med familj nöja sig med köket. När staten nu går in för en sanering och tidsenlig bebyggelse å kronoparkerna borde icke sådana bostadsförhållanden få förekomma. Närmare föreskrifter rörande de gamlas bostadsfråga böra därför beslutas av riksdagen.

Betesfrågan har i propositionen icke fått den ingående behandling, som den förtjänar. Huru och med vilka medel betesfrågan skall ordnas finnes icke omnämnt i förslaget. Det torde vara troligt, att departementschefen avvaktar den utredning rörande de mindre jordbrukarnas betesrätt, som regeringen under fjolåret uppdrog till skogsstyrelsen att låta utreda. Bäst torde denna fråga lösas genom anläggande av kulturbeten för samtliga kronotorp, varvid ett statsbidrag på upptill 85 % f. n. kan påräknas, därest vederbörande torp ingår i det tillämnade skogsvårdsområdet.

Enligt egnahemsstyrelsens förslag skulle de lägenhetsinnehavare, som icke önska övergå till de nya bestämmelserna, sakna rätt att erhålla ytterligare bidrag. Denna uppfattning kan departementschefen icke biträda, utan anser att hinder icke bör läggas i vägen för de lägenhetsinnehavare, som icke önska övergå till den nya ordningen, att erhålla bidrag, som enligt gällande bestämmelser kan erhållas.

Däremot är det förvånande att departementschefen icke föreslagit en omedelbar avskrivning av den ränta å 3.0 %, som utgår på det s. k. tilläggs-lånet, utan åtnöjer sig med en frist av ytterligare tre år.

Tilläggsbidragets karaktär av dyrtidskompensation är så uppenbar, inte minst av den befrielse som ägt rum allt sedan 1931 års riksdag beslutade härom, vilket beslut senare tvenne gånger på regeringens förslag proulongerats, att därvid icke behöver spillas många ord. Skulle ränta ånyo om tre år utgå på detta bidrag skulle krononybyggarna i Norrland bli den enda kategori i landet som erhållit dyrtidstillägg på sådana villkor, att det skall återbetalas.

Med stöd av det anförda tillåta vi oss hemställa,

att riksdagen måtte vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition, nr 138, fatta följande beslut:

- a) att höja den föreslagna *upplåtelse*tiden från femton till 50 år;
- b) att i fråga om föreslagen *arbetsplikt* intaga i lagtexten närmare bestämmelser, så att densamma icke må bli allt för betungande eller uttagas på sådant sätt, att jordbruket icke skall kunna skötas i behörig ordning;
- c) att bestämmelser tillkomma om fritt virke till födo-rådsbyggnad;
- d) att närmare föreskrifter utarbetas rörande kronotorpens betesfråga; samt

- e) *att i fråga om de av 1942 års riksdag senast beviljade lindringarna i upplåtelsevillkoren (prop. nr 248; riksdagens skrivelse nr 386) besluta om avskrivning av de av 1918 års riksdag beviljade s. k. tilläggsbidragen till vissa krononybyggare.*

Stockholm den 22 mars 1943.

Uddo R. Jacobson.

Gösta Skoglund.

O. W. Lövgren.

Verner Hedlund.

Karl Mäler.

E. Oskar Åkerström.
